

Література:

1. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001р., № 2210-III ; [із змін. та допов.] // Офіційний вісник України. – 2001. – №7 (від 02.03.2001р.). – С. 51. – (стаття 260, код акту 17835/2001).
2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000р., № 1775-III ; [із змін. та допов.] // Офіційний вісник України. – 2000. – №27 (від 21.07.2000р.). – С. 1. – (стаття 1109, код акту 16195/2000).
3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003р., № 436-IV ; [із змін. та допов.] // Офіційний вісник України. – 2003. – №11 (від 28.03.2003р.). – С. 303. – (стаття 462, код акту 24635/2003).

Белов Є.В., магістр.

Таврійський державний агротехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

До пріоритетних завдань національного економічного розвитку України належить формування та підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва. Це визначається винятковим значенням аграрного підприємства у забезпеченні сталого розвитку аграрного ринку, здійсненні зовнішньоекономічних зв'язків, створення продовольчої безпеки держави. Актуальність вирішення проблеми конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств посилюється фактором вступу України до світової організації торгівлі (СОТ).

Конкурентоспроможність в економічній аграрній науці відноситься до ключових категорій, що відображає ефективність формування та використання ресурсного потенціалу спеціалізації, інвестиційно-інноваційних можливостей та резервів, важелів управління та маркетингу в аграрних підприємствах всіх форм власності та організації виробництва. Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності першочергове значення мають ефективна організація та висока культура виробництва, підприємницька ініціатива, рівноправний доступ до ресурсів, сприятлива цінова кон'юнктура, державна підтримка вітчизняного товаровиробника. Важливе значення при цьому має врахування регіональних особливостей функціонування сільськогосподарських підприємств та формування ринку продовольчої продукції. Саме конкурентоспроможність визначає місце та роль аграрних підприємств у територіальному поділі як в регіоні, так і в країні та за її межами.

Проблеми формування та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств досліджували відомі українські та зарубіжні економісти: В. Бойко, В. Геєць, О. Гудзинський, С. Кваша, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мармуль, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Ситник, І. Топіха, Л. Худолій, О. Шпичак, Г. Черевко, М. Портер. В працях даних економістів розглянуті проблеми формування конкурентного середовища та відносин, державної підтримки товаровиробників, стратегії розвитку підприємств у тому або іншому конкурентному середовищі. Проте питання використання виробничих ресурсів, інвестиційно-інноваційного забезпечення, факторів спеціалізації, інновацій у підвищенні конкурентоспроможності з урахуванням регіональних особливостей функціонування аграрних підприємств висвітлені недостатньо.

Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства визначається як концентрований вираз сукупності його можливостей та резервів виробляти та реалізовувати на ринку якісну сільськогосподарську продукцію (ресурсного потенціалу, спеціалізації та диверсифікації виробництва, інновацій, організації та управління). Поняття конкурентоспроможності аграрних підприємств набагато складніше і трактується досить неоднозначно. У загальному вигляді конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства може бути визначена як його порівняльна перевага стосовно інших підприємств даної галузі всередині країни і за її межами. Стосовно продукції конкурентоспроможність є розвитком категорії якості. У випадку активних економічних об'єктів – підприємств і організацій, представлених на ринку, конкурентоспроможність являє собою категорію ефективності, але на більш високому рівні.

Своєрідним виразом конкурентоспроможності аграрного підприємства є його конкурентний статус у ринковому конкурентному середовищі та у конкурентній боротьбі. Конкурентний статус та конкурентоспроможність аграрних підприємств формує сукупність конкурентних переваг. Конкурентний статус виділяє сільськогосподарське підприємство у конкурентному середовищі, його позиції в конкурентній боротьбі [1]. Як і конкурентоспроможність, він формується сукупністю конкурентних переваг. Для аграрних підприємств найбільше значення мають: площа землекористування, агрокліматичні ресурси, матеріально-технічна база, впровадження інновацій, кадрове забезпечення, раціональна спеціалізація та організація виробництва, низька собівартість, висока рентабельність, товарність, якість продукції, фінансово-економічна безпека підприємства, державна підтримка аграрного бізнесу, вільний доступ до ринку збуту.

В сучасний період господарювання, коли сільськогосподарські підприємства, особливо ті, що розвивають тваринництво, поставлені в умови виживання, в умовах масовості виробництва, конкурентні переваги досягаються за рахунок низьких виробничих витрат (стратегія домінування).

Проте в останні роки аграрні підприємства виробляють нові види продукції, органічну (екологічно чисту) продукцію, що свідчить про досягнення конкурентних переваг на основі стратегії диференціації [3]. Оскільки конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств проявляються насамперед у виробництві якісної продукції з найменшими затратами, то сільськогосподарська продукція є матеріальним носієм конкурентних переваг. Саме у сільськогосподарській продукції проявляються основні складові конкурентних переваг – фінансова (через прибутковість виробництва) та маркетингова (через відповідність споживчому попиту).

Важливим аспектом формування конкурентоспроможності аграрних підприємств є їх економічна безпека, яка розуміється як захищеність потенціалу підприємства від прямих та непрямих загроз або ризиків. Складовими економічної безпеки, які здійснюють найбільш значний вплив на конкурентоспроможність підприємства, є: фінансова, інтелектуальна, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна [2]. Особливе значення для формування конкурентоспроможності аграрних підприємств мають фактори, які на неї впливають, а саме: природно-ресурсний потенціал, організація діяльності, рівень управління, маркетингові стратегії щодо виробництва та реалізації продукції. Втіленням конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників є конкурентоспроможність аграрної продукції. Вона проявляється також через якість та ціну продовольчих товарів. Для об'єктивної оцінки ситуації виробник і споживач повинні використовувати аналогічні критерії конкурентоспроможності, а також враховувати її динаміку в часі.

Конкурентоспроможність продукції відображає її відповідність суспільній потребі та витрати на її задоволення. Центральним моментом її характеристики є конкурентні переваги, які включають маркетингові, фінансові, виробничі аспекти [4]. Згідно обраних стратегій розвитку, підприємства галузі формують конкретні переваги своєї продукції за такими напрямками: а) конкуренція зусиль та ресурсів на властивостях та якостях продукції; б) конкуренція на конкурентах; в) орієнтація на споживачів; г) орієнтація на ринкову перспективу.

На практиці виділяються наступні правила формування конкурентних переваг: 1) виробництво і пропозиція на ринок продукції за певними елементами; 2) підтримка порогових стандартів за іншими складовими цінності; 3) домінування на ринку на основі постійного підвищення цінності продукції; 4) побудова високоорганізованої операційної моделі діяльності, що забезпечить надання найвищої цінності продукції.

Таким чином, особливий вплив на формування конкуренції в сільському господарстві здійснюють взаємовідносини між сільськогосподарськими товаровиробниками і підприємствами переробної промисловості. Конкуренція між ними проявляється насамперед у формуванні ціни на

сільськогосподарську продукцію як сировину. Формування належної конкурентоспроможності аграрного виробництва ускладнюється повільним техніко-технологічним переозброєнням галузей на фоні загальної деіндустріалізації; через фрагментацію сільськогосподарських угідь; через низьку продуктивність праці. Тому, для цього потрібно застосовувати методи державного регулювання, такі як: підтримка товаровиробників з метою забезпечення конкурентоспроможності може здійснюватися у формі субсидування; субвенцій; пільгового кредитування; податкового та інвестиційного стимулювання.

Література:

1. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. — М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. — 256 с.
2. Гейця. В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. — К.: Фенікс, 2003. — 325 с.
3. Пасхавер Б. Дійова конкурентність аграрного сектора // Економіка України.- 2007. — №1. — С. 78—87.
4. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання // Економіка АПК. — 2007. — № 2. — С. 3-10.
5. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. — М.: Изд-во Эксмо, 2007. — С. 34.

Будник Л. А., к.е.н., доцент.

Тернопільський національний економічний університет

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО АУДИТУ

В сучасних умовах господарювання більшість підприємств, які працюють на ринку прийшли до розуміння того, що завоювання і збереження лідерських позицій, підвищення конкурентноздатності можливе лише за умови формування відповідної системи стратегічного менеджменту, що полягає в настанові на ініціювання та попередження, а не на захист і наслідування.

Важлива роль в системі стратегічного управління належить стратегічному аудиту. Як показують дослідження, від аудиторів очікують не лише оцінки історичної фінансової звітності. Користувачі інформації вимагають вивчити можливість безперервного функціонування підприємства у майбутньому, аналізу стратегії розвитку і прогнозних фінансових показників. Розвиток стратегічного аудиту обумовлений потребами замовників аудиторських послуг у підготовці та перевірці фінансових прогнозів і планів, стратегічних управлінських рішень. Стратегічна фінансова інформація користується попитом у кредиторів, потенційних інвесторів, вищого управ-